

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/67/2003

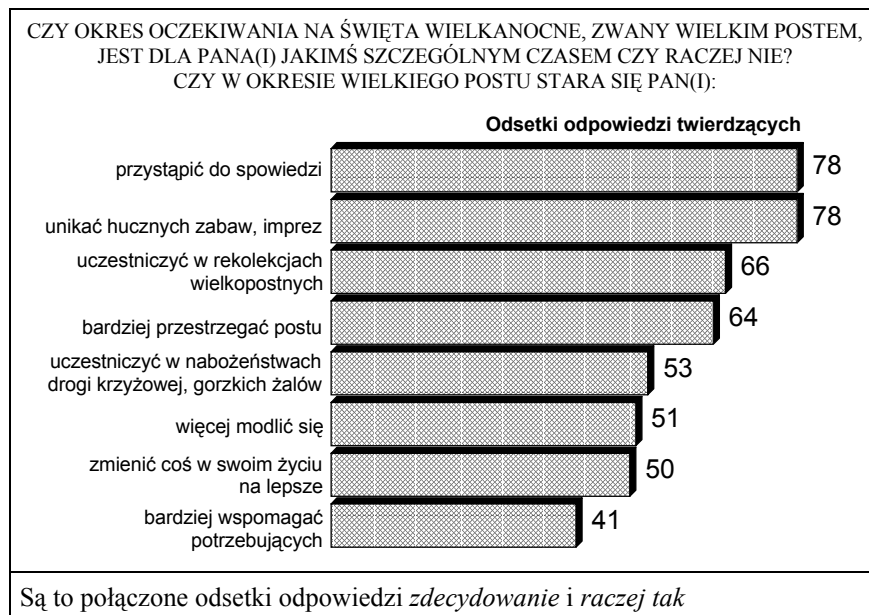
WIELKOPOSTNE TRADYCJE I ŚWIĄTECZNE WYDATKI POLAKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

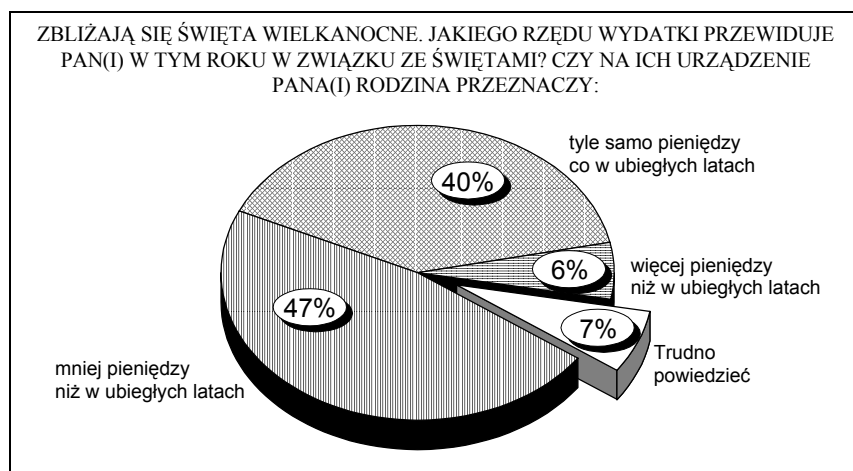
WARSZAWA, KWIECIEŃ 2003

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W okresie Wielkiego Postu Polacy na ogół podejmują starania w duchu wielkopostnych tradycji, jednak w różnym stopniu przestrzegają poszczególnych praktyk i zwyczajów.

- Zaangażowanie Polaków w podtrzymywanie tradycji wielkopostnych można ukazać przez zsumowanie liczby praktyk i zwyczajów zadeklarowanych jako przestrzegane. Co dziesiąty badany (10%) nie przestrzega żadnej z wielkopostnych tradycji, co piąty (20%) stara się podtrzymać jedną do trzech z nich i niemal tyle samo (22%) - cztery do pięciu, a 48% - od sześciu do ośmiu.
- Na urządzenie świąt w tym roku prawie połowa rodzin (47%) będzie miała mniej pieniędzy niż w latach ubiegłych.

- Średnia kwota, jaką badani przewidują na urządzenie tegorocznych świąt, wynosi 288 zł na rodzinę.

Pod koniec Wielkiego Postu zapytaliśmy Polaków¹, jak przeżywają ten czas - czy jest on dla nich okazją do wyciszenia się, refleksji, rachunku sumienia, naprawy tego, co złe lub nieudane we własnym życiu, otwarcia się na ludzi potrzebujących wsparcia, uczestnictwa w religijnych praktykach wielkopostnych. Interesowało nas także, jakiego rzędu wydatki planują polskie rodziny na urządzenie tegorocznych świąt.

TRADYCJE WIELKOPOSTNE

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można sądzić, że Polacy w Wielkim Poście rzeczywiście podejmują starania w duchu wielkopostnych tradycji, jednak w wielu przypadkach robią to z pewnym dystansem (świadczą o tym stosunkowo niskie odsetki zdecydowanych odpowiedzi). Są jednak sprawy, w których badani wykazują wyraźne zdecydowanie - należą do nich spowiedź wielkanocna oraz unikanie hucznych imprez. Z drugiej strony widać także, że ankietowani nie mają tendencji do stanowczego odrzucania wielkopostnych tradycji, co najwyżej przyznają się do tego, że *raczej* ich nie przestrzegają.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (155) przeprowadzono w dniach 4-7 kwietnia 2003 roku na liczącej 1229 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy okres oczekiwania na święta wielkanocne, zwany Wielkim Postem, jest dla Pana(i) jakimś szczególnym czasem czy raczej nie? Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
	w procentach				
- przystąpić do spowiedzi	49	29	9	10	4
- unikać hucznych zabaw, imprez	41	38	13	7	2
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	36	31	19	12	2
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	26	27	28	16	3
- bardziej przestrzegać postu	23	41	25	10	2
- więcej modlić się	16	35	34	12	3
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	15	35	33	9	9
- bardziej wspomagać potrzebujących	9	32	39	11	9

Połączenie odpowiedzi ankietowanych podtrzymujących tradycje wielkopostne w sposób zdecydowany oraz tych, którzy czynią to z pewnym wahaniem, jest uproszczeniem, pozwala jednak bardziej obrazowo ukazać stosunek Polaków do Wielkiego Postu.

Wielkanocna spowiedź i unikanie hucznych imprez to najbardziej zdecydowanie i powszechnie przestrzegane praktyki wielkopostne (po 78%). Dwie trzecie Polaków stara się także wziąć udział w rekolekcjach (66%) oraz bardziej rygorystycznie przestrzegać postu (64%) - z tym że znacznie łatwiej przychodzi im uczestniczenie w rekolekcjach (36% odpowiedzi *zdecydowanie staram się*) niż zachowanie postu (odpowiednio: 23%). Ponad połowa respondentów stara się również uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów (53%), w tym jedna czwarta - w sposób zdecydowany. Co drugi Polak deklaruje też (choć z wyraźnym wahaniem), że stawia sobie za cel pogłębienie modlitwy (51%) i poprawę swojego życia (50%). Natomiast najrzadziej podtrzymywaną tradycją wielkopostną jest wspomaganie potrzebujących - działania charytatywne podejmuje zaledwie dwie piąte badanych (41%), w tym tylko co jedenasty w sposób zdecydowany. Połowa Polaków nawet w Wielkim Poście nie jest skłonna pomagać tym, którzy potrzebują wsparcia.

Zaangażowanie Polaków w podtrzymywanie tradycji wielkopostnych można ukazać również przez zsumowanie liczby praktyk i zwyczajów zadeklarowanych jako przestrzegane. Okazuje się, że co dziesiąty badany (10%) całkowicie odrzuca wielkopostne tradycje, tzn. nie przestrzega żadnej z nich, natomiast jedna piąta (20%) stara się podtrzymywać jedną do trzech tradycji i prawie tyle samo (22%) - cztery do pięciu. Prawie połowa Polaków (48%) deklaruje, że stara się zachowywać od sześciu do ośmiu wielkopostnych praktyk i zwyczajów.

Tabela 2

Liczba praktyk i zwyczajów wielkopostnych przestrzeganych przez respondentów								
0	1	2	3	4	5	6	7	8
10%	6%	5%	9%	12%	10%	13%	16%	19%

Odpowiedzi *zdecydowanie i raczej tak*

Można powiedzieć, że Polacy przeżywając Wielki Post wybierają różne tradycje i w różnym stopniu się w nie angażują. Nasze badania ukazują kilka czynników decydujących o tym, jak przeżywany jest ten czas. Niewątpliwie podstawowe znaczenie ma w tym wypadku przywiązanie do kościelnych praktyk religijnych. Im częściej badani uczestniczą w takich praktykach, tym częściej i z tym większym zaangażowaniem starają się przestrzegać

wielkopostnych tradycji. Okazuje się jednak, że pomoc potrzebującym jest najsłabszym ogniwem tych tradycji nawet wśród osób najbardziej zaangażowanych w życie Kościoła, praktykujących co najmniej raz w tygodniu. Tym bardziej więc nie angażują się w działalność charytatywną ludzie w ogóle niepraktykujący. Warto przy tym podkreślić, że niemal co drugi niepraktykujący (47%) całkowicie odrzuca tradycje wielkopostne. (Dla porównania - wśród praktykujących sporadycznie, kilka razy w roku, jest ich 19%, a wśród praktykujących nieregularnie - 6%.) Zwraca uwagę fakt, że osoby nieprzestrzegające żadnych wielkopostnych tradycji zdarzają się także, choć zupełnie sporadycznie, wśród badanych, którzy systematycznie uczestniczą w praktykach religijnych.

Tabela 3

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Czy bierze Pan(i) udział w praktykach religijnych, jak: msze, nabożeństwa lub spotkania religijne?				
	Kilka razy w tygodniu (N=77)	Raz w tygodniu (N=650)	1-2 razy w miesiącu (N=144)	Kilka razy w roku (N=220)	W ogóle nie uczestniczy (N=136)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (<i>zdecydowanie i raczej tak</i>)				
- przystąpić do spowiedzi	94	94	80	54	24
- unikać hucznych zabaw, imprez	91	89	82	64	39
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	91	85	68	35	10
- bardziej przestrzegać postu	83	77	66	43	21
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	88	70	53	19	7
- więcej modlić się	81	65	47	25	14
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	70	61	40	33	22
- bardziej wspomagać potrzebujących	59	48	42	30	16
Odsetki ankietowanych, którzy nie przestrzegają żadnej z ww. tradycji	3	2	6	19	47

Związek między przestrzeganiem poszczególnych tradycji wielkopostnych a religijnością ukazuje w sposób syntetyczny poniższa tabela. Wynika z niej, że religijność mierzona częstością uczestnictwa w praktykach religijnych skłania praktykujących przede wszystkim do przestrzegania kościelnych praktyk wielkopostnych, takich jak - przystąpienie do spowiedzi, udział w rekolekcjach czy nabożeństwach, nieco mniejszy natomiast jest jej wpływ na

osobiste praktyki religijne, takie jak - pogłębiona modlitwa, post, podjęcie próby wyciszenia się i zmiany życia. Zdecydowanie najsłabsze jest natomiast oddziaływanie religijności na gotowość pomagania bliźnim potrzebującym wsparcia.

Tabela 4

Tradycje wielkopostne	Współczynniki korelacji między częstością uczestnictwa w kościelnych praktykach religijnych a przestrzeganiem poszczególnych tradycji wielkopostnych r Pearsona
Uczestniczenie w rekolekcjach wielkopostnych	0,60
Przystąpienie do spowiedzi	0,59
Uczestniczenie w nabożeństwach drogi krzyżowej, gorzkich żalów	0,54
Pogłębiona modlitwa	0,47
Przestrzeganie postu	0,45
Unikanie hucznych zabaw, imprez	0,41
Zmiana czegoś w swoim życiu na lepsze	0,36
Częstsze wspomaganie potrzebujących	0,28

SOCJODEMOGRAFICZNE UWARUNKOWANIA STOSUNKU DO TRADYCJI WIELKOPOSTNYCH

Przestrzeganie tradycji wielkopostnych i uczestniczenie w kościelnych praktykach religijnych mają takie same uwarunkowania. Z naszych wcześniejszych badań wynika², że religijność rozumiana jako udział w praktykach pozostaje pod silnym wpływem splotu historycznych i kulturowych czynników specyficznych dla kraju, w którym żyjemy, oddziałują na nią także tradycje regionu zamieszkania oraz charakter lokalnej społeczności. Kształtują ją także nasze doświadczenia związane z płcią i wiekiem oraz - w mniejszym stopniu - z wykształceniem.

² Zob. komunikat CBOS „Religijność Polaków na przełomie wieków”, kwiecień 2001 (oprac. B. Wciórka).

Również wielkopostne tradycje znacznie częściej i ze znacznie większym zaangażowaniem przestrzegane są przez kobiety niż mężczyźn. Przedstawiciele obu płci stosunkowo najmniej różnią się jedynie pod względem swojego stosunku do osób potrzebujących wsparcia - jest to dziedzina najbardziej zaniedbana zarówno przez kobiety, jak i przez mężczyźn.

Tabela 5

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i)?	Kobiety (N=642)	Mężczyźni (N=587)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (zdecydowanie i raczej tak)	
- przystąpić do spowiedzi	83	72
- unikać hucznych zabaw, imprez	81	75
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	73	58
- bardziej przestrzegać postu	67	60
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	61	45
- więcej modlić się	57	44
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	53	46
- bardziej wspomagać potrzebujących	43	39
Odsetki ankietowanych, którzy nie przestrzegają żadnej z ww. tradycji	8	14

O stosunku do tradycji wielkopostnych w znacznym stopniu decyduje także wielkość miejsca zamieszkania - specyficzna dla danej miejscowości tradycja, kultura, typ więzi społecznej. Można powiedzieć, że na ogół im mniejsza miejscowość, tym większe przywiązanie do tradycji wielkopostnych - prawidłowość ta nie dotyczy jedynie dziedziny wspomaganie potrzebujących. W pozostałych sprawach mieszkańcy wsi należą do najczęściej przestrzegających tradycji, drugie miejsce zajmują mieszkańcy miast małych i średnich, a trzecie - dużych. Natomiast zdecydowanie najmniej przywiązani do tradycji są mieszkańcy wielkich miast - co piąty z nich nie przestrzega żadnej z nich.

Tabela 6

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Respondenci mieszkający:				
	na wsi (N=447)	w miastach do 20 tys. (N=148)	w miastach 20-100 tys. (N=236)	w miastach 101-500 tys. (N=240)	w miastach 500 tys. i więcej (N=159)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (<i>zdecydowanie i raczej tak</i>)				
- przystąpić do spowiedzi	86	85	79	67	59
- unikać hucznych zabaw, imprez	87	82	82	65	67
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	77	77	71	53	39
- bardziej przestrzegać postu	75	69	69	44	48
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	63	59	57	40	34
- więcej modlić się	60	53	54	38	38
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	56	49	50	43	42
- bardziej wspomagać potrzebujących	42	34	50	39	36
Odsetki ankietowanych, którzy nie przestrzegają żadnej z ww. tradycji	5	8	8	17	21

Z naszych badań wynika, że również poziom wykształcenia w znacznej mierze decyduje o przestrzeganiu tradycji wielkopostnych. Im mniej respondenci są wykształceni, tym częściej deklarują przywiązanie do niemal wszystkich praktyk i zwyczajów - prawidłowość ta nie dotyczy jedynie starań o poprawę swojego życia oraz niesienia pomocy potrzebującym. Jednocześnie wraz z poziomem wykształcenia rośnie grupa badanych, którzy odrzucają wszelkie tradycje wielkopostne. Warto zauważyć, że do najczęściej odrzucających należą również przedstawiciele uczącej się młodzieży - co piąty uczeń lub student (20%) przyznaje się do tego, że nie przestrzega żadnej z wymienionych tradycji. Nie oznacza to jednak, że ucząca się młodzież jest równie mało wrażliwa na wielkopostne zwyczaje i praktyki jak ludzie z wyższym wykształceniem. Kształcący się młodzi ludzie znacznie częściej niż już wykształceni deklarują swoje przywiązanie do wielkanocnej spowiedzi, rekolekcji, próby poprawy życia, uczestnictwa w nabożeństwach wielkopostnych, nieco częściej też modlą się i przestrzegają postu.

Tabela 7

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Respondenci z wykształceniem:				
	podstawowym (N=324)	zasadniczym zawodowym (N=318)	średnim (N=462)	wyższym (N=124)	Uczniowie i studenci (N=118)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (zdecydowanie i raczej tak)				
- przystąpić do spowiedzi	84	81	74	64	75
- unikać hucznych zabaw, imprez	80	81	78	69	67
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	75	69	63	49	65
- bardziej przestrzegać postu	70	68	61	49	54
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	63	58	47	35	51
- więcej modlić się	61	51	48	38	42
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	49	51	51	43	55
- bardziej wspomagać potrzebujących	43	41	41	39	37
Odsetki ankietowanych, którzy nie przestrzegają żadnej z ww. tradycji	7	9	13	16	20

Należy podkreślić, że przedstawiciele uczącej się młodzieży - poza tym, że częściej odrzucają tradycje wielkopostne oraz rzadziej deklarują unikanie hucznych imprez - niemal w niczym nie różnią się od ogółu młodzieży w wieku od 18 do 24 lat, a także starszej (od 25 do 34 lat). Okazuje się, że wiek badanych nie ma większego wpływu na stosunek do Wielkiego Postu. Można jedynie zauważyć, że swoim przywiązaniem do tradycji wielkopostnych pozytywnie wyróżniają się ludzie w wieku przedemerytalnym i emerytalnym (55 lat i więcej).

Tabela 8

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Respondenci w wieku:					
	18-24 lat (N=190)	25-34 (N=222)	35-44 (N=211)	45-54 (N=273)	55-64 (N=143)	65 i więcej (N=191)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (zdecydowanie i raczej tak)					
- przystąpić do spowiedzi	79	75	72	74	85	83
- unikać hucznych zabaw, imprez	71	80	77	79	86	78
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	61	60	65	65	83	70
- bardziej przestrzegać postu	59	59	60	60	78	74
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	47	45	48	52	69	62
- więcej modlić się	41	46	48	50	65	62
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	54	54	50	51	51	36
- bardziej wspomagać potrzebujących	35	37	40	41	48	48
Odsetki ankietowanych, którzy nie przestrzegają żadnej z ww. tradycji	15	10	13	12	7	6

Wyniki naszego badania ukazują także wpływ sytuacji materialnej rodziny na stosunek do Wielkiego Postu. Ogólnie można powiedzieć, że do tradycji znacznie bardziej przywiązani są ludzie znajdujący się w trudnym położeniu, doświadczający obaw przed biedą i często czujący się bezradni, niż ci, którzy pod względem bytowym są bezpieczni i żyją spokojnie.

Tabela 9

Czy w okresie Wielkiego Postu stara się Pan(i):	Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?			
	Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę (N=142)	Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że nasza sytuacja materialna może się pogorszyć (N=389)	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy (N=514)	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy (N=175)
	odsetki odpowiedzi twierdzących (<i>zdecydowanie i raczej tak</i>)			
- przystąpić do spowiedzi	73	72	82	81
- unikać hucznych zabaw, imprez	71	73	83	82
- uczestniczyć w rekolekcjach wielkopostnych	51	62	68	66
- bardziej przestrzegać postu	40	46	58	66
- uczestniczyć w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów	40	46	58	66
- więcej modlić się	36	47	56	58
- zmienić coś w swoim życiu na lepsze	44	50	51	49
- bardziej wspomagać potrzebujących	44	42	42	36
Odsetki ankietowanych, którzy nie deklarują przestrzegania żadnej z ww. tradycji	15	13	7	10

Z naszych danych wynika, że niepewna sytuacja bytowa i lęk przed biedą sprzyjają szukaniu oparcia w wielkopostnych praktykach religijnych, nie skłaniają jednak do pracy nad sobą (choć najmniej w tym względzie robią ci, którzy żyją spokojnie). Skrajnie trudna sytuacja, w której dochodzi do silnego zagrożenia biedą i poczucia bezradności, przede wszystkim jednak utrudnia niesienie pomocy potrzebującym. Zrozumiałe, że trudno pomagać innym, gdy - jak wynika z naszych badań - na urządzenie świąt dla rodziny można przeznaczyć średnio zaledwie 161 zł, podczas gdy inni, żyjący dostatniej, mogą wydać na ten

cel znacznie więcej³. Tym bardziej że w tym roku ci najbiedniejsi w większości będą mogli wydać na święta mniej pieniędzy niż w ubiegłych latach. Niemal trzy czwarte z nich (72%) deklaruje bowiem pogorszenie swoich możliwości finansowych, podczas gdy w grupie osób z poczuciem bezpieczeństwa bytowego tylko jedna piąta (20%) odczuwa pogorszenie, a zdecydowana większość (64%) będzie mogła urządzić święta na takim samym poziomie jak w ubiegłych latach.

Tabela 10

Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Jakiego rzędu wydatki przewiduje Pan(i) w tym roku w związku ze świętami? Czy na ich urządzenie Pana(i) rodzina przeznaczy:			Średnia kwota przeznaczona na urządzenie świąt
	tyle samo pieniędzy co w ubiegłych latach	mniej pieniędzy niż w ubiegłych latach	więcej pieniędzy niż w ubiegłych latach	
	w procentach			
Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	64	20	9	431 zł
Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że nasza sytuacja materialna może się pogorszyć	51	37	7	322 zł
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	34	53	5	266 zł
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy	14	72	2	161 zł
Pominięto odpowiedzi <i>trudno powiedzieć</i>				

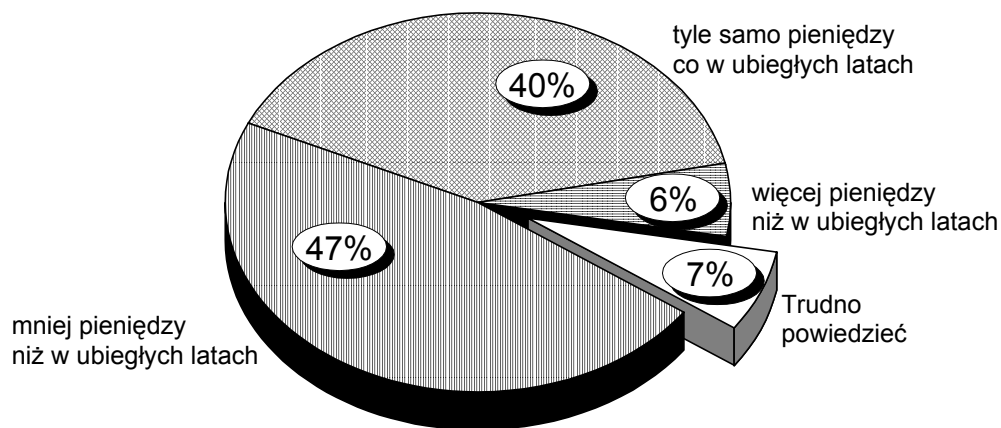
ŚWIĄTECZNE WYDATKI

Poruszone problemy skłaniają do tego, by przez pryzmat planowanych wydatków świątecznych przyrzeć się sytuacji finansowej polskich rodzin⁴. Okazuje się, że prawie połowa Polaków (47%) przyznaje, że ich rodziny będą miały w tym roku mniej pieniędzy na urządzenie świąt niż w latach ubiegłych, dwie piąte (40%) przewiduje, że wydadzą na święta takie same kwoty jak wcześniej, a zaledwie 6% badanych będzie mogło pozwolić sobie na to, by ich stół świąteczny był bardziej zasobny niż w minionych latach.

³ Warto jednak zauważyć, że nawet ci zupełnie spokojni o swój byt, którzy zamierzają wydać na święta średnio ponad 400 zł (431 zł), niewiele częściej pomagają potrzebującym niż najbiedniejsi (44% wobec 36%).

⁴ W przygotowaniu komunikat poświęcony kondycji materialnej rodzin.

RYS. 2. ZBLIŻAJĄ SIĘ ŚWIĘTA WIELKANOCNE. JAKIEGO RZĘDU WYDATKI PRZEWIDUJE PAN(I) W TYM ROKU W ZWIĄZKU ZE ŚWIĘTAMI? CZY NA ICH URZĄDZENIE PANA(I) RODZINA PRZEZNACZY:

To, czy tegoroczne święta będą urządzone na poziomie ubiegłorocznych czy też okażą się skromniejsze, wyraźnie zależy od sytuacji finansowej i materialnej rodzin oraz od poziomu wykształcenia i pozycji społeczno-zawodowej badanych (zob. tab. aneksowe). Im niższe miesięczne dochody przypadające na osobę w rodzinie i gorsze warunki materialne gospodarstwa domowego, tym częściej badani deklarują, że w tym roku będą mogli wydać na święta mniej pieniędzy niż w latach ubiegłych. Im lepsza natomiast sytuacja finansowa i materialna, a także im wyższe wykształcenie i pozycja zawodowa, tym częściej ankietowani planują urządzenie świąt na takim samym poziomie jak wcześniej.

Wyraźnie zróżnicowane społecznie są także kwoty, jakie badani zamierzają wydać na przygotowanie świąt (zob. tab. aneksowe). Średnia zadeklarowana kwota wynosi **288 zł** na rodzinę, jednak im gorsze warunki materialne gospodarstw domowych i niższe dochody na osobę w rodzinie oraz niższe wykształcenie i pozycja społeczno-zawodowa, tym niższe sumy przeznaczane na ten cel. Z porównania deklaracji ankietowanych wynika, że najskromniejsze święta będą miały rodziny bezrobotnych i rencistów. Ponad połowa z nich planuje w tym roku mniejsze wydatki niż w latach ubiegłych, a średnia kwota, jaką będą

dysponować, nie przekroczy **216 zł**. Dla ukazania skali zróżnicowań warto nadmienić, że średnia kwota przeznaczona na ten cel przez przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz badanych żyjących w dobrych warunkach materialnych wynosi około **430 zł** na rodzinę, a większość z nich będzie mogła wydać na urządzenie świąt tyle samo pieniędzy co w ubiegłych latach.

★

★

★

Na podstawie deklaracji dotyczących przestrzegania tradycji wielkopostnych możemy sądzić, że do ich podtrzymywania bardziej skłonni są ci Polacy, którzy zazwyczaj systematycznie uczestniczą w praktykach religijnych - częściej są to kobiety, mieszkańcy wsi i mniejszych miast, ludzie starsi, gorzej wykształceni, zagrożeni biedą. Z deklaracji dotyczących planowanych kwot przeznaczonych na urządzenie świąt wynika natomiast, że pod względem finansowym znacznie lepiej niż inni przygotowani są do świąt ludzie spokojni o byt rodziny, najlepiej sytuowani i wykształceni, o najwyższej pozycji społeczno-zawodowej.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Odsetki badanych, którzy w okresie Wielkiego Postu starają się (zdecydowanie i raczej) przestrzegać tradycji wielkopostnych: 1 - częstsze wspomaganie potrzebujących; 2 - pogiębiona modlitwa; 3 - przestrzeganie postu; 4 - zmiana czegoś w swoim życiu na lepsze; 5 - unikanie hucznych zabaw, imprez; 6 - uczestniczenie w rekolekcjach wielkopostnych; 7 - uczestniczenie w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów; 8 - przystąpienie do spowiedzi

	1	2	3	4	5	6	7	8	Liczba osób
Ogółem	41	51	64	50	78	66	53	78	1229
Płeć									
Mężczyźni	39	44	60	46	75	58	45	72	587
Kobiety	43	57	67	53	81	73	61	83	642
Wiek									
18-24 lat	35	41	59	54	71	61	47	79	190
25-34	37	46	59	54	80	60	45	75	222
35-44	40	48	60	50	77	65	48	72	211
45-54	41	50	60	51	79	65	52	74	273
55-64	48	65	78	51	86	83	69	85	143
65 lat i więcej	48	62	74	36	78	70	62	83	191
Miejsce zamieszkania									
Wieś	42	60	75	56	87	77	63	86	447
Miasto do 20 tys.	34	53	69	49	82	77	59	85	148
20-100 tys.	50	54	69	50	82	71	57	79	236
101-500 tys.	39	38	44	53	65	53	40	67	240
501 tys. i więcej mieszk.	36	38	48	42	67	39	34	59	159
Wykształcenie									
Podstawowe	43	61	70	49	80	75	63	84	324
Zasadnicze zawodowe	41	51	68	51	81	69	58	81	318
Średnie	41	48	61	51	78	63	47	74	462
Wyższe	39	38	49	43	69	49	35	64	124
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	44	40	49	49	70	53	39	61	72
Prac.umysł.niż.szczebła	47	45	58	50	78	61	36	71	116
Pracownicy fiz.- umysł.	39	45	57	42	74	57	43	70	92
Robotnicy wykwalifikowani	39	46	61	38	77	60	48	73	108
Robotnicy niewykwalifik.	31	52	69	62	89	62	51	86	46
Rolnicy	24	58	80	58	90	82	66	89	53
Pracujący na własny rach.	46	38	57	57	73	56	38	72	50
Bierni zawodowo									
Renciści	50	66	78	54	86	74	70	89	113
Emeryci	48	63	75	43	80	75	64	84	233
Uczniowie i studenci	37	42	54	55	67	65	51	75	118
Bezrobotni	31	42	56	51	78	66	53	73	162
Gospodynie domowe i inni	46	63	66	57	87	71	58	86	64
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	41	45	60	47	79	67	43	73	191
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	42	57	64	50	80	59	46	76	99
sekt. pryw. poza rolnict.	44	41	56	49	74	52	42	69	191
prywatnym gosp. rolnym	26	53	77	54	88	78	59	87	59
Dochoły na jedną osobę									
Do 299 zł	33	47	59	49	82	71	60	82	194
300-399	41	61	70	51	81	74	59	83	104
400-599	46	52	64	55	82	70	54	76	202
600-800	41	49	62	46	79	65	49	81	179
Powyżej 800 zł	45	44	52	45	68	55	44	68	158
Ocena własnych war. mater.									
Złe	34	50	63	49	80	67	54	77	420
Średnie	44	54	68	50	80	69	56	79	550
Dobre	48	45	57	50	72	58	45	74	259
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	59	81	83	70	91	91	88	94	77
Raz w tygodniu	48	65	77	61	89	85	70	94	650
1-2 razy w miesiącu	42	47	66	40	82	68	53	80	144
Kilka razy w roku	30	25	43	33	64	35	19	54	220
W ogóle nie uczestniczy	16	14	21	22	39	10	7	24	136
Poglądy polityczne									
Lewica	39	43	54	42	72	53	41	65	266
Centrum	42	47	63	49	83	73	55	80	351
Prawica	49	60	70	61	79	69	59	82	378
Trudno powiedzieć	36	53	67	47	78	67	56	81	335

Tabela 2. Zbliżają się święta wielkanocne. Jakiego rzędu wydatki przewiduje Pan(i) w tym roku w związku ze świętami? Czy na ich urządzenie Pana(i) rodzina przeznaczy: 1 - tyle samo pieniędzy co w ubiegłych latach; 2 - mniej pieniędzy niż w ubiegłych latach; 3 - więcej pieniędzy niż w ubiegłych latach

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	47	6	7	1228
Płeć					
Mężczyźni	43	44	5	8	587
Kobiety	37	49	6	7	641
Wiek					
18-24 lat	34	46	7	12	190
25-34	45	43	6	5	221
35-44	41	46	6	7	211
45-54	39	52	5	4	273
55-64	38	50	4	9	143
65 lat i więcej	42	44	5	9	191
Miejsce zamieszkania					
Wieś	37	50	6	7	447
Miasto do 20 tys.	30	47	10	14	148
20-100 tys.	40	48	4	8	236
101-500 tys.	50	40	5	5	239
501 tys. i więcej mieszk.	45	46	4	5	159
Wykształcenie					
Podstawowe	32	51	7	10	324
Zasadnicze zawodowe	37	47	6	11	317
Średnie	41	50	4	5	462
Wyższe	65	25	7	4	124
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	60	31	6	3	72
Prac. umysł. niż. szczebla	53	36	8	4	116
Pracownicy fiz.- umysł.	35	55	4	7	91
Robotnicy wykwalifikowani	43	45	4	8	108
Robotnicy niewykwalifik.	20	55	15	10	46
Rolnicy	22	62	13	3	53
Pracujący na własny rach.	49	36	4	11	50
Bierni zawodowo					
Renciści	35	54	4	7	113
Emeryci	42	48	4	6	233
Uczniowie i studenci	38	42	9	11	118
Bezrobotni	31	56	4	10	162
Gospodynie domowe i inni	44	38	3	15	64
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	49	40	6	5	191
spółce właścicieli	37	54	4	6	98
prywatnych i państwa	45	40	6	9	191
sekt. pryw. poza rolnict.	25	60	13	3	59
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	28	59	5	7	194
300-399	31	57	6	6	104
400-599	40	48	8	3	202
600-800	42	49	3	5	179
Powyżej 800 zł	60	32	6	2	158
Ocena własnych war. mater.					
Złe	23	66	3	8	420
Średnie	42	44	6	8	549
Dobre	65	21	8	6	259
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	44	43	4	9	77
Raz w tygodniu	39	49	5	7	650
1-2 razy w miesiącu	40	45	7	8	144
Kilka razy w roku	42	47	4	7	220
W ogóle nie uczestniczy	42	40	7	11	135
Poglądy polityczne					
Lewica	50	40	6	4	266
Centrum	42	46	6	6	351
Prawica	41	49	7	4	278
Trudno powiedzieć	30	52	3	15	334

Tabela 3. Ile złotych - w przybliżeniu - zamierza Pana(i) rodzina wydać w tym roku na urządzenie świąt wielkanocnych?

	Średnia	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	287.65	221.77	1077
Płeć			
Mężczyźni	310.03	243.34	506
Kobiety	267.83	198.88	571
Wiek			
18-24 lat	316.91	277.91	148
25-34	314.52	239.92	195
35-44	306.35	217.72	188
45-54	294.40	215.74	246
55-64	231.54	160.81	130
65 lat i więcej	243.83	183.84	170
Miejsce zamieszkania			
Wieś	259.60	180.90	396
Miasto do 20 tys.	300.79	215.19	130
20-100 tys.	309.89	263.62	202
101-500 tys.	302.95	247.23	220
501 tys.i więcej mieszk.	299.75	219.48	128
Wykształcenie			
Podstawowe	231.03	176.31	282
Zasadnicze zawodowe	267.25	203.95	283
Średnie	316.71	229.87	407
Wyższe	382.83	289.66	105
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	423.83	326.81	66
Prac.umysł.niż.szczebla	338.74	216.60	100
Pracownicy fiz. - umysł.	321.48	305.99	81
Robotnicy wykwalifikowani	327.99	211.92	99
Robotnicy niewykwalifik.	275.93	148.27	41
Rolnicy	282.47	260.27	52
Pracujący na własny rach.	365.35	200.68	44
Bierni zawodowo			
Renciści	213.58	186.19	100
Emeryci	247.70	170.56	209
Uczniowie i studenci	331.73	218.43	84
Bezrobotni	216.05	160.88	140
Gospodynie domowe i inni	268.95	207.13	60
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	324.11	223.41	173
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	342.21	290.03	90
sekt. pryw. poza rolnict.	356.32	255.45	165
prywatnym gosp. rolnym	292.45	264.25	58
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	213.78	148.83	172
300-399	239.66	159.83	96
400-599	303.08	219.29	187
600-800	282.24	163.74	169
Powyżej 800 zł	387.30	314.37	145
Ocena własnych war. mater.			
Źłe	199.60	137.83	372
Średnie	291.17	188.23	485
Dobre	429.37	313.21	219
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	240.15	182.91	70
Raz w tygodniu	286.31	218.16	579
1-2 razy w miesiącu	298.60	233.88	132
Kilka razy w roku	296.50	217.15	185
W ogóle nie uczestniczy	296.42	254.04	109
Poglądy polityczne			
Lewica	336.16	266.90	236
Centrum	299.38	218.98	315
Prawica	294.53	203.73	246
Trudno powiedzieć	227.28	182.62	279